

Bijlage HAVO
2022

tijdvak 2

maatschappijwetenschappen

Bronnenboekje

Opgave 1 Buurtpreventie-apps

tekst 1

Alerte burgers, meer veiligheid?

(...) Whatsapp-
buurtpreventiegroepen [ontstaan]
meestal vanuit buurtbewoners zelf.
(...) De groep bepaalt zelf waarvoor
5 de appgroep wel en niet gebruikt
wordt. Vaak is het hoofddoel echter
buurtpreventie: de meeste groepen
richten zich (...) op het vergroten van
de sociale veiligheid, leefbaarheid en
10 de veiligheidsgevoelens in de buurt.
Dat geldt zeker voor de groepen die
zich hebben geregistreerd bij de
Stichting WABP (WhatsApp
BuurtPreventie). De hoofdfunctie van
15 een WABP-groep is elkaar te
attenderen op 'verdachte en
alarmerende situaties in de buurt'.
(...) Hoewel groepen in principe hun
eigen (omgangs)regels kunnen
20 vaststellen, wordt in de praktijk vaak
aangehaakt bij de richtlijnen van de
WABP. Deze hebben betrekking op
de deelnemerssamenstelling

(minimaal 18 jaar, woonachtig in het
25 werkgebied van de groep), de
omgangsvormen (correct taalgebruik,
niet vloeken, schelden et cetera,
geen eigen rechter spelen), de
inhoud (geen privé-berichten) en de
30 wijze van melden (alleen foto's indien
noodzakelijk, zoveel mogelijk
informatie). Voor de bij de stichting
WABP aangesloten groepen geldt de
zogenaamde SAAR-methode als
35 richtlijn voor het melden (...).

De SAAR-methode:

S: Signaleer

A: Alarmeer 112 (en laat elkaar via
de app weten dat 112 gebeld is)

40 A: App om de waarneming bekend te
maken aan anderen

R: Reageer, door bijvoorbeeld – mits
het veilig is – naar buiten te gaan en
contact te maken met de persoon¹⁾.

bron: hetccv.nl, 2019

noot 1 de persoon die betrokken is bij een verdachte en alarmerende situatie

tekst 2

Buurtpreventie-apps zijn prettig maar verder nutteloos

(...) Marnix Eysink Smeets, lector
publiek vertrouwen in veiligheid en
zijn onderzoeksgroep (Hogeschool
Inholland) onderzochten het effect
5 van tien appgroepen in Rotterdam en
kwamen erachter dat het effect nihil
is. De veiligheid nam niet toe en het
veiligheidsgevoel ging in slechts twee
van de tien buurten omhoog, meldt
10 het onderzoeksrapport Alerte
burgers, meer veiligheid? (...)

Opheffen die appgroepen?

“Zeker niet. We hebben namelijk wel
andere relevante effecten gevonden.
15 Mensen vinden het prettig om te
weten wat er speelt in hun buurt. Ze
hebben het gevoel contact te hebben
met de overheid. Zo kennen ze de
wijkagent en weten ze bij wie ze
20 moeten zijn met een melding. (...)

U vond een ‘duaal effect’ op het veiligheidsgevoel. Wat is dat?

“De ene persoon voelt zich door de
buurtapp veiliger en heeft het gevoel
25 meer grip te hebben op wat in de wijk
gebeurt. Andere bewoners voelen
zich juist onveiliger als ze doorkrijgen
wat er zich allemaal afspeelt. Bij de

ene buurman is de fiets gestolen, bij
30 de ander het slot van het schuurtje
geforceerd. Dat willen ze eigenlijk
liever niet weten.”

Waarom verbetert de veiligheid eigenlijk niet? (...)

35 “Inbraken komen gewoon niet zo
vaak voor. Dan moet een van de
bewoners het ook nog zien. En dan
moeten ze het aan de politie melden
en die moet dan ook nog snel
40 komen.” (...)

Waarom hadden beleidsmakers zulke hoge verwachtingen van de buurtpreventie-apps?

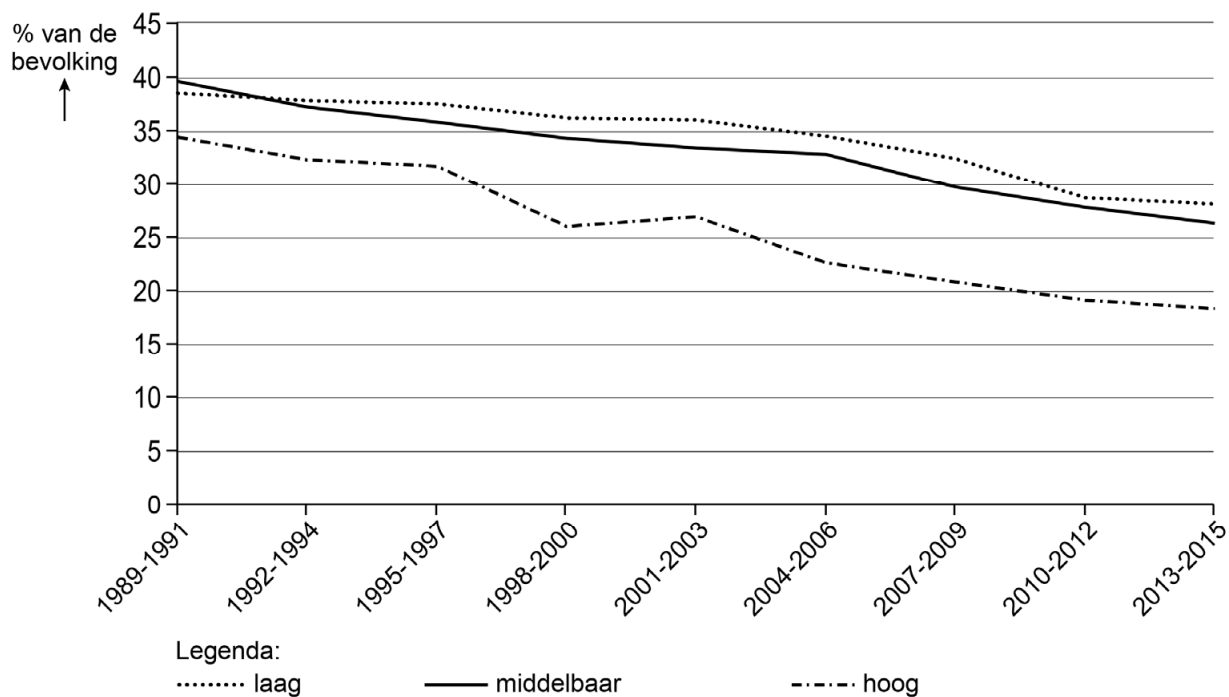
“Uit een Tilburgs onderzoek (...)
45 bleek dat het aantal woninginbraken
met veertig procent afnam door de
buurtapps. Naderhand zijn er meer
onderzoeken gedaan waaruit dat
grote effect op de veiligheid niet
50 bleek. Overigens moet ik zeggen, wij
hebben onderzoek gedaan in
Rotterdam, in een stad. Het is goed
mogelijk dat in een landelijke
omgeving een buurtapp wel effect
55 heeft op de veiligheid.”

bron: www.nrc.nl, 2019

Opgave 2 Roken

figuur 1

Percentage rokers van de bevolking van 25 jaar en ouder naar opleidingsniveau

bron: CBS, RIVM en Trimbos-instituut, 2017

Voorbeeld

Tussen 1998 en 2000 rookte 36% van alle laagopgeleiden, 34% van alle middelbaaropgeleiden en 26% van alle hoogopgeleiden (afgeronde percentages).

tekst 3

Fragmenten uit onderzoek naar roken onder jongeren in een wijk in Montreal, Canada

(...) jongvolwassenen legden uit dat roken heel gewoon was onder hun leeftijdsgenoten. Het was gebruikelijk om samen met vrienden te roken en
5 tijdens sociale gelegenheden als feestjes. Roken in sociale situaties was een manier om het ijs te breken en het hielp om nieuwe mensen te leren kennen. “Roken voor de
10 gezelligheid” in plaats van altijd of

“echt” roken, zoals het soms werd omschreven, was de enige juiste manier om te roken. (...)

“Het voelt vreemd om een sigaret te roken waar zij [de volwassenen] bij zijn, dus dat probeer je te vermijden en dat is een vorm van respect denk ik (...), we roken niet in het openbaar.”

naar: Glenn e.a., 2017

Opgave 3 Catalonië

tekst 4

Honderdduizenden Catalanen verwacht bij historisch Diada-protest

Catalanen gaan vanmiddag opnieuw de straat op om onafhankelijkheid van hun regio te eisen. In Barcelona worden honderdduizenden mensen verwacht tijdens de zogenaamde 'Diada'¹⁾. Vandaag wordt een 'historisch' protest verwacht, omdat Catalanen al op 1 oktober tijdens een eenzijdig uitgeroepen volksraadpleging kunnen stemmen voor onafhankelijkheid van hun regio. "Dat referendum is voor alle Catalanen. Voor de mensen die een zelfstandig Catalonië willen, net zo goed als voor diegenen die bij Spanje willen blijven", meende regiopresident Carles Puigdemont tijdens een toespraak (...)

Ondeelbaar

Tegen Puigdemont en andere lokale bestuursleden is inmiddels een strafproces gestart voor het

organiseren van het onafhankelijkheidsreferendum. Ook verbod het Spaanse constitutioneel hof²⁾ de stemming. De afgelopen jaren zijn verzoeken voor een volksraadpleging steeds verworpen. Het voornaamste argument tegen een referendum staat volgens 'Madrid' in de grondwet, die spreekt van een ondeelbaar Spanje.

"De situatie is ernstig, maar ik weet wat er van mij wordt verwacht. Ik zal niet toestaan dat onze samenleving kapot wordt gemaakt", ageerde de Spaanse premier Mariano Rajoy rechtstreeks tegen regiopresident Puigdemont. "De Spaanse democratie weet hoe ze zich moet verdedigen. Er komt geen enkele stemming over onafhankelijkheid." (...)

bron: nos.nl, 2017

noot 1 La Diada = de nationale feestdag van Catalonië

noot 2 constitutioneel hof = rechtbank die toeziet op de handhaving van de grondwet

tekst 5

Wat wordt het? De-escaleren of Catalaanse roulette?

(...) Drie dagen na het onafhankelijkheidsreferendum hangt er nog steeds een doemscenario boven Catalonië. De Catalaanse minister-president Carles Puigdemont staat op het punt om de eenzijdige onafhankelijkheid uit te roepen en de Spaanse premier

Mariano Rajoy dreigt ermee om in dat geval artikel 155 van de grondwet te ontgrendelen; het beruchte artikel dat de Spaanse overheid de macht geeft om tijdelijk de bevoegdheden van een autonome gemeenschap af te nemen en de orde met alle mogelijke middelen te herstellen. (...)

bron: www.demorgen.be, 2017

tabel 1

Resultaten referendum (1 oktober 2017) onafhankelijkheid Catalonië

antwoord op vraag: "Wilt u dat Catalonië een onafhankelijke staat wordt in de vorm van een republiek?"	aantal
ja	2.044.038
nee	177.547
stemmen ten opzichte van geregistreerde stemmers	
totaal uitgebrachte stemmen (inclusief ongeldige en blanco stemmen)	2.286.217
geregistreerde stemmers (alle mensen die mochten stemmen)	5.313.564

naar: Wikipedia & Overheid van Catalonië, 2017

Opgave 4 Skateboarden

tekst 6

(...) Als je skater bent, dan betekent dat meer dan zomaar iemand die op een houten plankje door de stad rolt. Een goede skater zijn en weten waar
5 en wanneer je kunt skaten, dat hoort erbij; evenals het dragen van bepaalde kleding en accessoires, het hebben van een bepaald kapsel, het
10 luisteren naar bepaalde muzieksoorten en het kiezen van bepaalde producten of merken. Maar een goede toepassing van deze
15 externe merktekens helpt ook om jou te definiëren als lid van een groep die bepaalde waarden deelt – waarden

die tot op zekere hoogte tegenovergesteld zijn aan, of op zijn minst anders zijn dan die van de mainstream-volwassenen-
20 maatschappij.

Skater worden betekent een proces van zelfidentificatie: het gaat om het uitdragen van een houding en het aannemen van een identiteit die
25 letterlijk belichaamd wordt door bepaalde uiterlijke verschijningsvormen en een fysieke stijl. (...) Het is in feite niets minder dan een complete 'lifestyle' (...).

naar: David Buckingham, 2009